

RESİM SANATINDA 1940-1960 YILLARI ARASINDA SOYUT DIŞAVURUMCU AKIMLAR

ABSTRACT EXPRESSIONIST MOVEMENTS BETWEEN 1940 AND 1960 IN PAINTING ART

Deniz GÖKDUMAN

Trakya Üniversitesi

E-mail: denizgokduman@trakya.edu.tr

MAKALE BİLGİSİ	ÖZET
<p>Anahtar Kelimeler: Soyut, Soyut Dışavurumcu, Sanat, Taşizm, Lirik Soyutlama, Sert Kenar, Renk Alanı Resmî, Hareket Resmî</p> <p>DOI: 10.26809/joa.2018548634</p>	<p>Soyut dışavurumculuk, aşırı duygusal ya da ifadeli içerikleriyle birbiriyle ilişkili çok farklı resim üsluplarını tarif eden bir terimdir. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Amerika'da oluşmaya başlayan bu akım Pollock, Baziotes, Gottlieb, Motherwell ve Rothko gibi çağdaş Amerikan sanatçıları tarafından ortaya çıkarılmıştır. Daha sonra bu akım farklı özellikler göstererek Hareket Resmî, Renk Alanı Resmî, Lirik Soyutlama, Serbest Biçimli Sanat, Kobra, Sert Kenar, Taşizm gibi farklı isimlerle tüm dünyaya yayılmıştır. Makalemizde soyut dışavurumculuk bu bağlamda ele alınmıştır.</p>

ARTICLE INFO	ABSTRACT
<p>Keywords: Abstract, Abstract Expressionist, Art, Tasmism, Lyrical Abstraction, Hard Edge, Color Field Painting, Hard Edge</p> <p>DOI: 10.26809/joa.2018548634</p>	<p>Abstract Expressionist is a term that describes very different picture styles that are related to each other by emotional or expressive content. This trend, which is began in America after the Second World War, revealed was from contemporary American artists such as Pollock, Baziotes, Gottlieb, Motherwell and Rothko. After then this current has spread to all over the world with different names such as Action Painting, Color Field Painting, Lyrical Abstraction, Art Informel, Cobra, Hard Edge, Tasmism. In our article, the Abstract Expressionist is addressed in this context.</p>

1. SOYUT-DIŞAVURUMCULUK (Abstract-Expressionism)

Soyut dışavurumculuk, aşırı duygusal ya da ifadeli içerikleriyle birbiriyle ilişkili çok farklı resim üsluplarını tarif eden bir terimdir. Birbirinden farklı niteliklerin oluşturduğu akımın adıyla niteliği arasında pek bir uyum yoktur. Ancak hepsinin ortak yönü Gerçeküstücülüğün temel ilkelerinden olan “Çağrışımlar ve Özdevinimler”den yola çıkmalarıdır. 1940’ların başında New York’ta meydana çıkmaya başlayan akımın oluşmasında önemli etkenlerden biri II. Dünya Savaşı’nın Avrupa’da yarattığı olumsuz etkilerden kaçan Max Ernst, Salvador Dali,

*Bu çalışma, 6-7 Eylül 2018 tarihlerinde Lviv /UKRAYNA’da gerçekleşen 3. Uluslararası Rating Academy Kongresi: “Uygulamalı Bilimler” konulu kongrede sunulmuş aynı isimli bildirinin gözden geçirilmiş halidir.

Andre Masson ve Roberto Matta gibi Gerçeküstü sanatçıların o sırada dünyanın yeni sanat merkezi durumuna gelen New York'a gitmeleridir. Bu durum Amerika'daki sanatçıları aşırı derecede etkilemiştir. 1940'ların sonuna doğru Amerikalı sanatçıların özgüvenleri artmış, Gerçeküstücü sanatın etkilerinden sıyrılmaya başlamışlardır. Bu gelişmeler sonucunda Soyut Dışavurumculuk yeni bir nitelik kazanmaya başlamış, tuvalin sınırları aşılarak büyük panolar üzerinde çalışılmaya başlanmış ve savaşın gerilimi bu tuvallere de yansımıştır.

Hareketle ilişkili sanatçılar İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra muhafazakâr Amerikan toplumuna yabancılaşma duygusunu paylaşma eğiliminde olsalar da Soyut Dışavurumculuk her zaman bir "Amerikan" görüngüsü olarak algılanmıştır. Soğuk Savaş döneminde üretilen bu sanat Sovyet sanatını karakterize eden katı uyumun tam tersi olarak değerlendirilmiştir. (Sanat Kitabı, 2017: 320)

1934 yılında Anatoly Lunaçarski tarafından ana ilkeleri belirlenen Sosyalist Gerçekçilik Kuramı Sovyetler Birliği'nin resmi sanat çizgisi kabul edilmiştir. Buna karşılık Amerika Birleşik Devletleri'ndeki 1929 yılındaki borsa iflasına rağmen Roosevelt idaresi sanata istihdam yaratmaya karar vermiştir. 1935 yılında Works Progress Administration'ın (WPA) yönettiği Federal Art Project kurulmuştur. Proje Amerikan sanatının gelişiminde temel bir rol oynamıştır. Resim yapmaları için sanatçılara para ödenmiş bu da çok sayıda genç sanatçının (Gorky, Pollock, De Kooning, Baziotes, Rothko, Gottlieb...) resim yaparak yaşamasını sağlamıştır. (Bonfand, 2015: 112) İlginç olan bu projede desteklenen sanat akımının Sosyalist Gerçekçiliğin tam zıttı olan Soyut-Dışavurumculuk olmasıdır.

ABD'nin dünya sanatını yönlendirmedeki etkinliği de yine bu tarihlerde Soyut-Dışavurumculuk'la ilk kez uluslararası düzeye çıkmaya başlamıştır. (Rona, 1997: 1688-1689) Ancak Soyut-Dışavurumculuk, oluşmaya başladığı ilk yıllarda Gerçeküstücü sanatçıların etkilerini Newman, Reinhardt ve Rothko'nun tek renkli (monokrom) resimlerinin; Kline ve Motherwell'in atılğan, zaman zaman Kaligrafiye kaçan soyutlamalarının; Pollock'un akıtma resimlerinin (drip-paintings); De Kooning, Gottlieb ve Hofmann'ın birbirinden farklı nitelikteki yapıtlarının oluşturduğu akımın, adıyla niteliği aslında pek bir uyum yoktu. (Rona, 1997: 1688-1689) Bu uyumsuzluk Soyut-Dışavurumcuğun kendi içinde bölünmelerine sebep oldu.

Sanatçıları, William Baziotes, Lousie Bourgeois, James Brooks, Alberto Burri, Jack Bush, Elaine Fried de Kooning, Willem De Kooning, Jean Dubuffet, Sam Fancis, H. Frankenthaler, Arshile Gorky, Adolph Gottlieb, Philip Guston, Grace Hartigan, Al Held, Hans Hofmann, Franz Kline, Norman Lewis, Morris Louis, Robert Motherwell, Louise Nevelson, Barnett Newman, Kenneth Noland, Jules Olitsky, Jackson Pollock, Conrad Marca-Relli, William Ronald, Mark Rothko, William Scort, Aaron Siskind, David Smith, Hedda Sterne, Clyfford Still, Bradley Walker Tomlin ve Esteban Vicente.

1.1. Adolph Gottlieb:

1903 yılında New York'ta doğan Adolph Gottlieb 1923 yılında Parson School of Design'da öğrenim görür, Soyut-Dışavurumculuk akımı içinde ver alan Gottlieb, bu grup içinde Uzakdoğu etkilerini ve kaligrafinin anlatımsal değerini en fazla vurgulayan sanatçıdır. (Erzen, 1997: 694) 1936 yılında WPA için çalışır, Onlar Grubu'nun kurucularındandır, 1974 yılında New York'ta ölür. (Bonfand, 2015: 124)

1.2. Arshile Gorky:

15 Nisan 1904 yılında Van Türkiye'de doğdu. Asıl adı Manug Adoyan'dır. 13 yaşında Ermenistan'a, 17 yaşında Amerika'ya gittiğinde, adını Arshile Gorky olarak değiştirmiştir. Arshile'i Yunan mitologyasının yiğit ve yakışıklı yarı-tanrısı Akhilleus'tan türetmiş; Gorky soyadını da, yazar Maksim Gorki'nin adından almıştır. (Üster)

Sanat tarihçileri bu anlaşılmaz ressamı bir gerçeküstücü olarak mı yoksa tam biçimini almamış bir soyut dışavurumcu olarak mı kabul etmek gerektiği konusunda kararsızdır. Ama her koşulda, bu sanatçı kuşağını insani ve estetik bakımdan belirlediği konusunda tanıklıklar uyuşmaktadır. (Bonfand, 2015: 124) ABD'nin en önemli ressamlarından biri olduğu sırada art arda yaşadıkları yaşamını altüst etmiştir. 1946'da atölyesinde çıkan yangında resimlerinin çoğu yanan Gorky, kısa bir süre sonra bir kanser ameliyatı geçirmiştir. Haziran 1948'de geçirdiği bir araba kazasında boynu kırılan ve bir ay kadar sonra karısı tarafından terk edilen (Üster) Arshile Gorky 21 Temmuz 1948 yılında Connecticut'ta intihar etmiştir.

1.3. Hans Hofmann:

Savaş sonrası Amerikan sanatının en önemli figürlerinden biri olan Hans Hofmann (1880-1966) çoşkulu ve renk dolu tuvaleriyle öne çıkmış ve sanatçılar üzerinde derin izler bırakan etkili bir öğretmen olarak ünlenmiştir. Amerika Birleşik Devletleri'nin en önemli modern sanat profesörü olduğu söylenen Hans Hofmann verdiği derslerle geleceğin çok sayıda soyut dışavurumcusunu, aynı zamanda da Clement Greenberg ve Harold Rosenberg gibi eleştirmenleri etkilemiştir. (Bonfand, 2015: 114)

1.4. Mark Tobey:

Mark Tobey, 11 Aralık 1890'da Centerville, Wisconsin'de doğmuştur. 1906-1908 yılları arasında Chicago Sanat Enstitüsü'nde derslere katılmıştır. 1918 yılında Tobey, Batı uygarlığına duyduğu nefret, Tobey'i insanların barış içerisinde yaşamalarını öngören Bahâilik inancına kabul etmeye iter. (Gökduman, 2002: 22) Bu da onu sanattaki manevi temsili keşfetmeye götürür. Ayrıca o yıl Çin kaligrafisini incelemeye başlayan Tobey, 1926'da Orta Doğu'ya yaptığı seyahatler sonucunda Farsça ve Arap alfabesiyle de ilgilenmeye başlamıştır. Tobey, 24 Nisan 1976'da Basel'de ölmüştür.

1.5. Robert Motherwell:

Action Painting'e damgasını vuran ressamlar arasında Robert Motherwell'i de saymak gerekir. 1915 yılında Washington eyaletinde Aberdeen'de doğan Robert Motherwell'in ailesi 1918 yılında California'ya yerleşmiştir. 1932-1938 arasında San Francisco'daki California School of Fine Arts, Standford ve Harvard'da öğrenim görmüş ve Paris'e gitmiştir. New York'taki Hunter College'de ders vermiştir. Motherwell'in temel eserleri, farklı ve daha jestüel olmakla birlikte, color-field ressamlarının eserlerine son derece yakınlık gösterir. Dolayısıyla, onun eseri soyut dışavurumculuğun iki eğilimini iç içe sokmaktadır. (Bonfand, 2015: 124) Motherwell 1991 yılında Massachusetts'te vefat etmiştir.

1.6. Theodoros Stamos:

31 Aralık 1922'de New York'da doğan Stamos büyük ölçekli jestsel soyutlamalar ile tanınmıştır. Jackson Pollock, Ad Reinhardt ve Clyfford Still gibi ressamların yanı sıra soyut Soyut Dışavurumcu grubun en genç üyesidir. Stamos'un resimlerinde, çoğunlukla Doğu Asya estetiği ve Doğu felsefesinden esinlenerek kısaltılmış renksiz paletin yanında biyomorfik soyutlamalar da yer alır. Stamos, 2 Şubat 1997'de Yunanistan'da 74 yaşında vefat etmiştir.

1.7. William Baziotis:

William Baziotis 1912 yılında Pittsburgh'de doğmuştur. Amerika'da gelişen Soyut-Dışavurumculuk akımının çeşitli etkinlikleri içinde yer alan ve doğadan kaynaklanan Biyomorfik Biçimli Gerçeküstücü nitelikli resmiyle özgün bir tavır ortaya koymuştur. (Erzen, 1997: 207) 1936-1940 arasında WPA için çalışmış ve dersler vermiştir. 1952- 1963 yılları arasında Hunter College'de resim öğretmenliği yapan Baziotis, 1963 yılında vefat etmiştir.

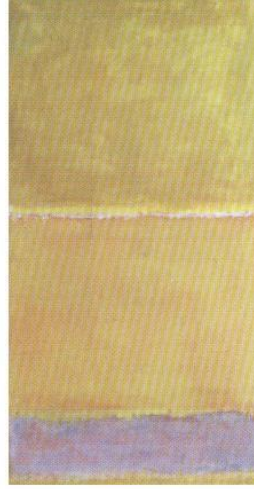
1.8. Mark Rothko:

1903 yılında Rusya Dvinsk (şu anda Letonya'da) kentinde doğan Rothko'nun, ilk tabloları çoğunlukla portreler, çıplaklar ve kentsel sahnelerdi. 1950 ve 1960'ların soyut resminin en önemli kişilerinden biri olan Rothko yalnızca Soyut-Dışavurumculuk akımının en zengin yorumlara açık örneklerini yapmakla kalmamış, uluslararası düzeyde Amerikan resminin öncülüğünü kabul ettiren bir sanatçı olarak neredeyse kahramanlaştırılmıştır. (Erzen, 1997: 1591) 1970 yılında 66 yaşındayken anti-depresan içerek ve bir jilet ile bileklerini keserek intihar etmiştir.

1.8.1. Eserin Çözümlemesi:

Mark Rothko'nun bu eseri tuval üzerine yağlıboyadır (101 × 189 cm.). Şu anda Londra'da Tate Galeri'sinde bulunmaktadır. İsimsiz bir eserdir. Tahminen 1951-55 yılları arasında yapılmıştır. Resimde çok katı olmamak kaydıyla genel anlamda geometriksel bir soyut anlayış hâkimdir. Rothko'nun diğer resimleri de buna yakındır. Üç farklı renk kullanmıştır. Mor renk soğuk bir renktir. Sarı, sıcak renk olmasına rağmen bu resimde soğuk renkleri andırmaktadır. Aradan geçen beyaz renk, iki renk arasında dengeleyici bir unsur oluşturmaktadır. Renklerde ve şekillerdeki azlık sanatçının kişiliğini yansıtmakta ve yalnızlığı simgelemektedir. Resimde pek ışık düzeni yoktur. Resmin kompozisyonuna baktığımızda ise altta bir dikdörtgen onun üstünde iki adet kare ve iki kare arasında bir çizgi bulunduğunu görürüz. Yalın ve sade bir kompozisyon.

Resim 1. Mark Rothko, İsimsiz, 189 × 101 cm., Tuval üzerine yağlıboya, 1951-55, Tate Galeri, Londra

2. HAREKET RESMİ (Action Painting)

Pollock ve De Kooning'in öncülüğünde gelişen Hareket Resmi, Soyut-Dışavurumculuğun Gerçeküstücülükten aldığı "çağrışımlar ve özdevinim" ilkelerinden kaynaklanmış ve 1950'lerde ABD'de Soyut-Dışavurumculuğun iki ayrı doğrultuda gelişmeye başlaması sonucunda oluşmuştur. Action Painting terimi, ilk kez Amerikalı eleştirmen Harold Rosenberg tarafından 1952 yılında kullanılmıştır. Terim, kullanımının ardından New York Okulu eleştirmenlerinin estetik perspektifinin yönünü değiştiren bir etkide bulunmuştur. (Keser, 2009: 23)

Bu akımda önemli olan yapıtların bir ön tasarım olmadan, çağrışımların oluşturduğu düşünceler neticesinde meydana getirilmesidir. Bu nedenle resmin tamamlanmış hâlden çok resmin oluşum süreci önem kazanır. Jack Tworkow, Franz Kline, De Kooning ve Pollock bu tarza iyi bir örnek teşkil ederler. Örneğin De Kooning resimlerinde içten ve kendiliğinden

oluşan bir yaklaşımla bilinçaltını ve ruh hallerini açığa vurmak için tuvali hareketli fırça darbeleriyle renklendiriyordu. Pollock ise yere yaydığı tuvale gelişigüzel boya akıtarak ya da çeşitli araçlarla boyayı tuvale yayarak rastlantısal biçimler oluşturmuyordu.

2.1. Jack Tworokow:

Polonya kökenli olan Jack Tworokow 13 yaşındayken ailesi ile birlikte ABD gelmiştir. Eğitimini California Üniversitesi, New York Ulusal Tasarım Akademisi ve son olarak New York Sanat Öğrencileri Birliği'nde tamamlamıştır. Çeşitli üniversitelerde ders veren **Tworokow** 1937-1941 yılları arasında Amerikan hükümetinin desteklediği Federal Sanat Projesi'nde çalışmıştır. Soyut-Dışavurumculuk'un önemli temsilcilerin olan Tworokow, özellikle 1950'lerde hızlı renk tuşlarının üst üste gelmesiyle oluşturduğu hareketli kompozisyonlarla tanınır. Bu tip resimleri Hareket Resmi içerisinde yer alır.

Ufak ton farklılıklarıyla homojen bir renge boyanmış tuval üstüne şaşırtmacalı geometrik çizgiler içeren resimler yapan Tworokow'un yapıtları Soyut-Dışavurumcuların çoğuna oranla daha yumuşak, gizemli ve şiirseldir. (Erzen, 1997: 1827)

2.2. Jackson Pollock:

Soyut-Dışavurumculuk akımı içinde yer alan Pollock, tuvalin geniş ve serbest kol hareketleriyle renklendirilmesine dayanan Hareket Resminin de önde gelen temsilcilerindedir. 1938-42 arasında Federal Sanat Projesi'nde (WPA-FAP) görev almıştır. Sanatçının, resimleri kendiliğindenliğe rağmen, değişik etkilerin şekillendirdiği uzun ve karmaşık sanatsal çalışmaların ürünüdür.

ABD'de kentsel ve kırsal yaşam sahnelerinde uzman olan Thomas Hart Benton'dan ders alan ve daha sonra, Meksikalı duvar ressamı David Allaro Siqueiros'un yönettiği Deneysel Atölye'de çalışan Pollock, boya damlalarının sanatsal kullanımı gibi tekniklerle orada karşılaşmıştır. 1938'de alkolizm tedavisi gören Pollock'u bu süreçte Jungcu analisti bilinçdışı simgeciliği çizmeye ve araştırmaya teşvik etmiştir. Pollock'un hareket resimleri, hem hayranlıkla hem alayla karşılanmış ve kendisine ün de kazandırmıştır. 1949'da Life dergisinde bir makalede Pollock'un Amerika'nın yaşayan en büyük sanatçısı olduğunu öne sürülmüştür ama Pollock 1952'den sonra hareket resimlerinden vazgeçip figüratife yönelmiş ve sanatında tanınabilir imgeler yeniden ortaya çıkmaya başlamıştır. (Sanat Kitabı, 2017: 322) 1956 yılında, alkollü bir şekilde araba kullanırken yaptığı kaza sonucu ölen Pollock, arkadaşları Kligman'nın ağır yaralanmasına ve Edith Metzger'in ölümüne neden olmuştur.

2.3. Willem de Kooning:

Willem De Kooning 1904 yılında Rotterdam'da doğmuştur. On iki yaşında okulu bırakan ve reklâm grafikçisi olarak çalışmaya başlayan De Kooning geceleri resim kurslarına devam etmiştir. 1926'da ABD'ye göç eden ve 1927 yılında New York'a yerleşen sanatçı, burada bina ressamlığı yapmıştır. Akımın en güçlü ve dinamik sanatçılarından olan De Kooning 1935-1936 yılında WPA için çalışmış, 1948 yılında Black Mountain College'de ders vermiştir. 1940'lı yılların başından itibaren yaklaşık otuz yıllık bir süre boyunca büyüler üzerine araştırma yapan Willem De Kooning, ilk sergisini 1953'te Sidney Janis Gallery'de açmıştır. 1963 yılında Long Island'a kesin olarak yerleşen sanatçı hayatının son yıllarında alzheimer hastalığıyla mücadele etmiştir. Hastalığın olumsuz etkilerine rağmen seksenlerinde bile manzara resimleri yapmaya devam eden Willem De Kooning 1997 yılında vefat etmiştir.

2.4. Franz Kline:

1910 yılında Pennsylvania'da doğan Franz Kline, yetimhanelerde büyüdü. 1931 – 1935 yılları arasında Boston Üniversitesi'nde sanat eğitimi almıştır. 1947'de, figürden soyut tekniğe

geçiş yapar. Kâğıt skeçlerde bir seri mürekkeple siyah-beyaz bir paleti keşfetmeye başlayan Kline, bu tekniği tuvalere uygulamış ve siyah-beyaz geçişli geniş vuruşlar kullanmıştır.

2.4.1. Eserin Çözülmesi:

Franz Kline'in bu eseri tuval üzerine yağlıboyadır. (186.7 × y148.3 cm.) New York Modern Sanatlar Müzesi'nde bulunmaktadır. 1950 yılında yapılan eserin ismi Chief (Şef)'tir. Resmin geometrik bir yapısı yoktur. Kullanılan diyagonal kalın çizgiler, resme kaligrafik bir görünüm kazandırmıştır, siyah beyaz renkler ise Franz Kline'in Uzakdoğu kaligrafisinden etkilendiğini göstermektedir. Üslup olarak Hareket Resmi'nin karakteristik bir örneğidir.

Resim 2. Franz Kline, Şef, 148,3 x186.7 cm., Tuval üzerine yağlıboya, 1950, Modern Sanat Müzesi, New York.

3. RENK ALANI RESMİ (Colour Field Painting)

1950'lerin başlarında akım içinde iki farklı grup gelişmeye başlamış, De Kooning ve Pollock'un öncülüğünde Hareketli Soyut anlayışı oluşmuştur. Bu grup, resmin yapım sürecine büyük önem vermiş ve resmi, bu sürecin bir kaydı ve sanatçının bu yaratma süreci içindeki düşüncelerinin bir simgesi olarak nitelendirilmiştir. İkinci grupsa Newman ve Reinhardt öncülüğünde tek renkli resim üzerinde çalışarak, sonraları Renk Alanı Resmi'nin oluşmasında etken olmuştur. (Rona, 1997: 1688-1689) Yalınlığı, renk alanları arasında kesin sınırları ve geometrik gibi duran biçimleri barındıran bu akım daha sonraları Minimal sanata ön ayak olmuştur. Claude Monet'in Nilüfer Yaprakları serisinin etkisiyle oluşan Renk Alanı Resmi'nde tuvaler yere koyularak resim yapılır. 1960'lara doğru ise etkisini yitiren akımın başlıca sanatçıları Helen Frankenthaler, Sam Francis, Morris Louis, Philip Guston, Conrad Marca-Relli, James Brooks, Bradley Walker Tomlin, Grace Hartigan, Ada Junkers, Hedda Sterne, Esteban Vicente ve Jules Olitski'dir.

3.1. Ad Reinhardt:

Adolph Frederick Reinhardt, New York Buffalo'da göçmen bir ailenin çocuğu olarak 1913 yılında dünyaya gelmiştir. Sanatla ilgilenmeye erken yaşlarda başlayan Ad Reinhardt 1936-1941 yılında WPA için çalışmıştır. Reinhardt olgun dönemindeki çalışmaları mutlak bir soyutlama arayışıyla karakterize edilir. Soyut Dışavurumculuğun, düşündürülen biyomorfizm ve çok sayıda duygusal anlatı veya duygu önerisi içermeyen, tuval dışındaki herhangi bir şeye en ufak bir gönderme yapmayan bir soyut sanat yaratmaya çalışan sanatçı 1967'de 53 yaşındayken New York'taki stüdyosunda kalp krizinden ölmüştür.

3.2. Barnett Newman:

Barnett Newman, 1905 yılında Rus Polonyalı bir göçmen olarak New York'ta doğmuştur. Yaşamı boyunca büyük ölçüde takdir edilmemesine rağmen soyut Ekspresyonist hareket içinde değerlendirilmiş ve Minimalizm'in öncüsü olarak görülmüşse de kendisini hiçbir zaman belirli bir hareketin bir parçası olarak görmemiştir. Resim ve renklerin temsili olmayan anlamlarına odaklanan keskin tuvallerin aksine Newman, resimlerine daha fazla felsefi bir sınır getirdi. Newman, 1970 yılında New York'ta kalp krizinden öldü.

3.3. Clyfford Still:

1904'te Grandin, Kuzey Dakota'da doğan Clyfford, çocukluk yıllarını Spokane, Washington'da ve Kanada'nın Alberta eyaletinde geçirmiştir. 1933'te Spokane Üniversitesi'nden mezun olduktan sonra 1935'te Washington Eyalet Koleji'nden Güzel Sanatlar dalında yüksek lisans eğitimi almış ve birkaç yıl Washington eyaletinde öğretmenlik yapmıştır. Belirgin bir konudan yoksun, yeni ve radikal bir şekilde soyut stile giren ilk kişi olan Clyfford Still, ikinci nesil Renk Alanı ressamlarını önemli ölçüde etkilemiştir.

New York sanat sahnesinde hayal kırıklığına uğramasından sonra Rothko, Pollock ve Newman gibi ressamlar ile uzun süren arkadaşlıklarına son veren, kendi çağdaşlarına bile çatan Still, galerilerle de bağları kopardı. 1957'de, Venedik Bienali'nin Amerikan Pavyonu'ndaki sergileme teklifini bile reddeden Still, bu süre zarfında, kurumlarda bulunan resimlerinin nasıl sergileneceğine bile ciddi kısıtlamalar getirdi. 1961 yılında Westminster, Maryland'deki bir çiftliğe taşınan sanatçı, 23 Haziran 1980 yılında vefat edene kadar bu çiftlikte sanat yapmaya devam etti ama anlamsız ve çökmüş olarak gördüğü New York sanat sahnesine geri dönmedi. (URL-1, 2018)

3.4. Helen Frankenthaler:

Helen Frankenthaler, 1928 yılında Manhattan'da doğmuştur. Babası New York Eyalet Yüksek Mahkemesi'nde bir yargıçtır. Zengin bir aileye mensup olan sanatçının sanatsal yeteneği erkenden fark edildi. Ailesi tarafından ilerici ve deneysel okullara gönderilen Frankenthaler, Hans Hofmann'dan da özel dersler almıştır. On bir yaşındayken babasını kanserden kaybetmesi Frankenthaler'i derinden etkilemiştir. 19 yaşında Clement Greenberg'le bir sergide tanışan Frankenthaler, Greenberg ile birkaç yıl sürecek romantik bir ilişkiye adım atmış ve böylece sanat camiasına girmiştir. Soyut-Dışavurumculuğun sert dinamizmine karşı sulandırılmış boyalarla akıtma tekniği kullanan sanatçı 1957 yılında Robert Motherwell ile tanışmış ve evlenmiştir. On üç yıl süren bu evlilik, ikilinin sanat çalışmalarında karşılıklı etkilenme dönemini başlatmıştır. "Altın çift" olarak anılan ikilinin birlikteliğinden doğan ayrıcalık parasız yoksul Soyut-Dışavurumcu sanatçılar arasında kıskançlık uyandırmıştır. 1971'de Motherwell'den boşanmasından sonra Frankenthaler Amerika'nın Güneybatı'sına gitmiştir. Bu dönemdeki çalışmalarında Güneybatı coğrafyasının renklerini ve tonlarını kullanmıştır. Yale Üniversitesi'ne seçilen ilk kadın üye olan Frankenthaler, 2011'de Connecticut'ta Darien'deki evinde ölmüştür.

3.5. Morris Louis:

Morris Louis Bernstein, 1912'de Baltimore, Maryland'de orta sınıf bir Yahudi ailesinde dünyaya geldi. Baltimore Uygulamalı Güzel Sanatlar Enstitüsünde eğitim gördükten sonra 1937'de Meksikalı muralist David Alfaro Siqueiros'la çalışmıştır. New York'a giderek Federal Sanat Projesine katılmıştır. Renk Alanı resimleriyle tanınan sanatçı genellikle akrilik boya kullanır. Tuvalin büyük bir kısmını boyamamakla tanınır. Tuvallerinde renk şeritleri vardır. Bu şeritlerde boyayı hiçbir anlatımcı değer taşımadan tüpten çıktığı gibi uygulamıştır. 1962'de Louis,'e boya buharlarını yoğun şekilde soluması nedeniyle akciğer kanseri teşhisi konmuştur. Sanatçı birkaç ay sonra, 49 yaşında, Washington DC'deki evinde ölmüştür.

3.6. Sam Francis:

1923 yılında Kaliforniya San Mateo'da dünyaya gelmiştir. II. Dünya Savaşı sırasında ABD Hava Kuvvetleri'nde görev yapmış, ancak bir test uçuşu sırasında yaralanınca askerlik görevinden ayrılmıştır. Sonrasında sanat eğitimini Berkeley California Üniversitesi'nde yaptıktan sonra Fransa'ya gidip Fernand Leger Atölyesinde eğitim almıştır. Time Magazine tarafından "Paris'teki en ateşli Amerikalı ressam" olarak adlandırılmıştır. Kariyerini önemli ölçüde etkileyen Monet'nin nilüferleri üzerine araştırmalar yapan Sam Francis, Matisse ailesi, Al Held, Joan Mitchell ve Jean-Paul Riopelle ile yakın arkadaşlıklar kurmuştur. İkinci kuşak Soyut-Dışavurumcuları temsil eder. Renk Alanı Resmi içerisinde yer alır. En büyük özelliği astarlanmamış tuval bezi üzerine serbestçe lekeler yaymasıdır. Tuvallerinde bazı bölgeleri boyamaz. Boyamadığı bölgeleri açık alan olarak gösterir. Los Angeles Çağdaş Sanat Müzesi'nin kurucusu olan Francis, 4 Kasım 1994'te Kaliforniya Santa Monica'da 71 yaşındayken ölmüştür.

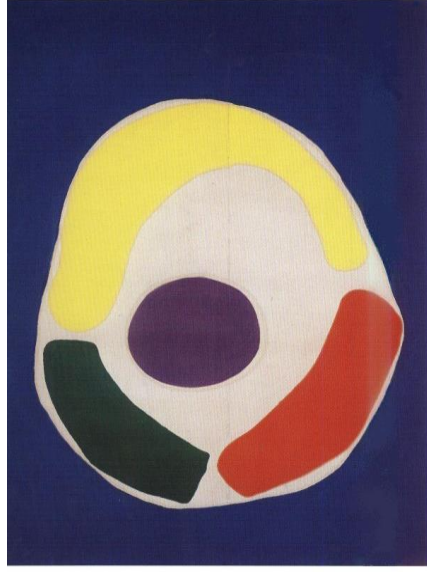
3.7. Jules Olitski:

Jules Olitski, 1922'de Snovsk, Rusya (şimdiki Ukrayna) Jemel Demikovsky'de doğmuştur. Bolşevik babası, doğumundan birkaç ay önce Beyaz Rus ordusu tarafından idam edilince 1923'te annesi ve büyükannesiyle birlikte Brooklyn, New York'ta yaşamaya başlamıştır. Annesi 1926'da yeniden evlenmiş ve kocası Hyman Olitski'nin soyadını almıştır. New York Ulusal Tasarım Akademisi ve New York Tasarım Güzel Sanatlar Enstitüsü'nde okuyan sanatçı ayrıca Paris'te de heykel ve resim eğitimi almıştır. Long Island Üniversitesi ve Bennington Koleji'nde dersler vermiştir. 1959'da ünlü eleştirmen Clement Greenberg'in danışman olduğu Fransız & Co.'daki galeride ilk kişisel sergisini açan sanatçının çalışmaları Renk Alanı Resmi içerisinde değerlendirilir. Üst üste uyguladığı ince renk tabakalarıyla göz kamaştırıcı berraklıkta resimleri vardır. Genellikle akrilik kullanır. 1965'lerden sonra heykelle de ciddi boyutta ilgilenmiştir. Olitski, 2007'de kanserden vefat edene kadar resim yapmayı sürdürmüştür.

3.7.1. Eserin Çözümlemesi:

Jules Olitski'nin bu eseri tuval üzerine akriliktir. Eni 162.6 boyu 233.7 cm. Özel koleksiyonda bulunmaktadır. Yeşil Caz adlı eser 1962 yılında yapılmıştır. Resmin geometrik bir yapısı bulunmaktadır. Kullanılan diyagonal kalın çizgiler resme kaligrafik bir görünüm kazandırmıştır. Asal renkler olarak kabul edilen sarı, kırmızı ve mavi; ara renklerden yeşil ve moru kullanmış, nötr renklerden ise sadece beyazı kullanmıştır. Farklı renklerin birbirine geçme olasılığını ortadan kaldırmış. Basit bir kompozisyondan oluşan Yeşil Caz, Renk Alanı resminin iyi bir örneğidir.

Resim 3. Jules Olitski, Yeşil Caz, 233,7×162,6 cm., Tuval üzerine akrilik, 1962, Özel koleksiyon.

4. LİRİK SOYUT (Lyrical-Abstraction):

1950'ler de ABD'de yaygınlaşmış bu akımda genellikle fırça kullanılmaz boya sıkılarak yani tüpten çıktığı şekilde kullanılır. İçten, duygusal ve spontane bir anlayışı vardır. Renge büyük önem verilir. Doğu ve İslam kaligrafisinden etkilenmiş olan Lirik Soyut'un bir diğer adı da Anlatımcı Soyut'tur. Öncüleri Wols, Georges Mathieu, Hans Hartung, Jean Fautrier'dir.

Soyut dışavurumculuğa çok benzemektedir ve 1947 yılında Paris'te soyut dışavurumculuğa paralel olarak gelişmiştir. Lirik soyutlama, resmin elemanlarının (özellikle renk, leke, çizgi, doku) tesadüfi ilişkilerine ve ressamın psikolojik yaklaşımına dayanmıştır. Bu akım, kısa sürede diğer Avrupa ülkelerine de yayılmıştır. Lirik soyutlamanın belli başlı sanatçıları Wols, Roger Bissiere, Jean Fautrier, Hans Hartung, Alfred Manessier, Georges Mathieu, Michel Tapie'dir.

4.1. Alfred Manessier:

5 Aralık 1911'de Fransa'nın Saint-Ouen kentinde doğan sanatçı Paris Okulu çerçevesinde Lirik Soyutlama akımının önde gelen temsilcilerinden biridir. Amiens'deki Güzel Sanatlar Okulu'nda mimarlık eğitimi görmüştür. (Babacan, 1997: 1164) Sonrasında Paris'teki Ranson Akademisi'ndeki hocası Roger Bissiere'den büyük ölçüde etkilenmiştir. II. Dünya Savaşı sırasında manastıra çekildikten sonra gerçekleştirdiği yapıtlarında soyut biçim ve renklerden oluşan mistik bir nitelik belirmiş, son derece dinsel bir bağlam içinde doğa ve doğa olaylarının düzenini yansıtan simgeler yer almaya başlamıştır. Taşist sanatçılar üzerinde büyük etkisi olan (Babacan, 1997: 1165) sanatçı, 1 Ağustos 1993'te Fransa'nın Orleans şehrinde vefat etmiştir.

4.2. Georges Mathieu:

27 Ocak 1921'de Fransa'nın Boulogne-sur-Mer kentinde doğan Mathieu, hem ressam hem de teorisyendir. Felsefe ve Hukuk eğitimi aldıktan sonra resim yapmaya başlamıştır. İlk başlarda Gerçeküstüçülüğe yaklaşan soyut yapıtlar vermiştir. Paris'e yerleştikten sonra Wols'le tanışma olanağı bulmuş ve eserlerinden çok etkilenmiş ve Lirik-Soyutlamaya yakınlık duymuştur. Aynı zamanda Amerikalı Soyut-Dışavurumculardan etkilenmiştir. Sanatçı, resimlerin oluşturulmasında önemli bir araç olan hızın önceliğini, referansların inkârını ve akılcı ruh hâlini ön plana çıkaran Lirik Soyutlamanın inançlarını özetleyen çeşitli manifestolar

yayınlanmıştır. (URL-2, 2018) Daha sonraları Tokyo gezisi sırasında kaligrafi ile tanışmış ve çok etkilenmiştir. Hiçbir hazırlık yapmadan çok hızlı çalışan ve kaligrafiyi kullanan Georges Mathieu son dönem çalışmalarında ise Osmanlı tuğralarını konu edinmiştir. Eserleri, New York'taki Solomon R. Guggenheim Müzesi ve Chicago Sanat Enstitüsü'nün koleksiyonlarında bulunmaktadır. Mathieu, 10 Haziran 2012'de Fransa'nın Boulogne-Billancourt şehrinde 91 yaşında vefat etmiştir.

4.3. Henri Michaux:

24 Mayıs 1899'da Belçika'nın Namur kentinde doğmuştur. Üniversite eğitimini Asya ve Güney Amerika'da seyahat etmek için terk eden Michaux burada kariyerinin geri kalanında etkisinde kalacağı felsefi ve kültürel fikirlerle karşılaşmıştır. (URL-3, 2018) 1922'de yazmaya başlayan sanatçı kısa zamanda edebiyat çevrelerinde tanınmış ve 1924'te Paris'e gitmiştir. İlk çizim ve resimlerini 1926-27 arasında yapmıştır. 1927-37 arasındaysa Türkiye, İtalya, Portekiz ve Güney Amerika'yı gezmiştir. Bu gezileri sırasında çoğunlukla yazmış, az sayıda da çizim yapmıştır. (Tükel, 1997: 1230) Onun görsel sanatı çoğu zaman, sanatçının duygu durumuna bağlı olarak değişen figüre ya da mimariye işaret eden organik soyutlamalardan oluşuyor. Serbest Biçimli sanatın biçimsizliğine karşıt olarak uyumlu düzenlemelere yönelmiş ve giderek figüratif birtakım çağrışımlar ve araştırmalar sunmuştur. Sanatçının uyuşturucu deneyimleri, bu ilaçları kullanmadığı zaman gerçekleştirdiği düzenlemeler için de temel oluşturmuştur. Michaux 1965'te Ulusal Edebiyat Büyük Ödülü'nü reddetmiştir. (Tükel, 1997: 1230) Michaux, 18 Ekim 1984'te Paris'te vefat etmiştir.

4.4. Jean Fautrier:

16 Mayıs 1898 yılında Fransa'da doğan sanatçı daha sonra 1909'da annesiyle İngiltere'ye giderek önce Kraliyet Akademisi'nde, daha sonra Slade Sanat Okulu'nda öğrenim görmüştür. I. Dünya Savaşı sırasında bozuk sağlığı nedeniyle ordudan ayrılmıştır. 1917 yılında tekrar doğduğu kent olan Paris'e dönmüştür. II. Dünya Savaşı sırasında Fransız vatandaşlığına başvurduğu sırada Gestapo tarafından tutuklanmış ve işkenceye maruz kalmıştır. Bu durum onu derinden etkilemiştir. İlk çıkışını Dante'nin İlahi Komedya'sının Cehennem adlı birinci bölümünün özel bir baskısı için hazırladığı taş baskılar Serbest Biçimli Sanat'ın habercisi sayılmaktadır. (Babacan, 1997: 578-579) Lirik Akımın en önemli sanatçılarından. Spatula ile tuvale aktardığı resimleri çoğunlukla elyazımsı, kalın boya katmanlarından oluşur. Resim konusunu ise çıplaklar, nesnelere ve manzaralardan oluşur. Sanatçı 21 Temmuz 1964'te Châtenay-Malabry, Fransa'da ölmüştür.

4.5. Wols:

Sanatçı, 27 Mayıs 1913'te Alfred Otto Wolfgang Schulze adıyla Berlin'de dünyaya gelmiştir. Bir memur çocuğu olan Schulze, 1931 yılında Yahudi bir sınıf arkadaşını ateşli bir biçimde savununca, liseyi bitirme sınavlarına çok az bir süre kala, okulunu terk etmek zorunda kalmıştır. (URL-4, 2018) Sonrasında Frankfurt Afrika Çalışmaları Enstitüsü'nde etnoloji ve antropoloji eğitimi almıştır. Ardından Bauhaus okulunda eğitim almıştır. 40'lı yılların başında gerçekleştirdiği çalışmalarında kristaller, yıldızlar, fallus sembolleri ve mikroba benzer biçimler ayırt edilmektedir. Büyük resim üretmek kendi görüşüne göre bir tür jimnastik yapmak anlamına geldiği ve "hırslı" olmayı gerektirdiği için, Wols önceleri küçük boyutlarla yetinmiştir. (URL-5, 2018) Fransa'da illegal olarak bulunan Wols, II. Dünya Savaşı patladıktan kısa bir süre sonra gözaltına alınmış ve bir yıl tutuklu kalmıştır. Tutukluluğu sırasında kâğıt parçacıkları üzerine küçük çini mürekkebi ve suluboya ile resimler yapmıştır. Bu süreçte alkol bağımlısı hâline gelen Wols, Sürrealistlerin psikolojik otomatizmini geliştirdi ve resim yapmayı "parmaklarının hareketi"ne bıraktı. Soyutlamacı çalışmalarıyla Taşizm'in gelişmesini sağladı. Bu dönemde büyük boyutlu tuvalere çalışmıştır. Ama asıl ününü suluboya ve çizimlerine borçludur. Lirik Soyutlama ve Serbest Biçimli Sanatı da uygulamıştır. Wols, boş Rom

şişelerinin istiflendiği ucuz otel odalarında yaşamış ve çalışmıştır. 1950'de New York'ta ilk sergisi açmış ve ertesi yıl alkol bağımlılığından kurtulmak için gördüğü tedaviden sonra, 38 yaşında, 1 Eylül 1951'de yediği etten zehirlenerek ölmüştür. (URL-6, 2018)

4.6. Hans Hartung:

21 Eylül 1904'te Almanya'nın Leipzig şehrinde doğmuştur. Leipzig, Dresden ve Münih akademilerinde eğitim gördüğü sırada felsefe ve sanat tarihiyle de ilgilenmiştir. 1935'de Nazi Almanya'sından kaçan Hans Hartung, Paris'e yerleşmiştir. II. Dünya Savaşı'nda Fransız Yabancı Lejyonu'nda hizmet vermiştir. Gestapo tarafından hapsedilmiş ve bir bacağına da savaşta kaybetmiştir. Hartung resimlerinde ve litografilerinde farklı kıvrımlar, karalamalar, siyah çizgiler ve mürekkep lekelerini anımsatan lekelerle kendine özgü kaligrafik bir soyut anlatım geliştirmiştir. Resimlerini fırçanın yanı sıra başparmağıyla ya da ucuna bez sarılı sopayla yapan sanatçı, 7 Aralık 1989'da Fransa'nın Antibes kentinde vefat etmiştir.

4.6.1. Eserin Çözümlemesi:

Hans Hartung'un bu eseri litografi baskısıdır. Eni 30 cm. boyu 48.5 cm. Özel koleksiyonda bulunmaktadır. 1957 yılında yapılmış olan eserin ismi L 24'tür. Resimde siyah çizgiler ve mürekkep lekeleri ile kullanılan diagonal kalın çizgiler Uzak Doğu kaligraflerini anımsatmaktadır. Aynı zamanda X harfine de benzemektedir. Kullanılan renkler monokrom bir etki yaratsa da aradaki mavi renk monokrom özelliğini kırmıştır. Resimleri dinamik ve deneysel yönü ile kendini güçlü bir şekilde ifade eder. Bu da onu Lirik Soyutlamada lider konumuna getirir.

Resim 4. Hans Hartung, L 24, 48.5 x 30 cm., Litografi, 1957, Özel koleksiyon

5. SERBEST BİÇİMLİ SANAT (Art Informal-Taşizm):

Art Informal ilk kez Fransız eleştirmen Michel Tapié tarafından kullanılmıştır. Geometrik olmayan Lirik (Anlatım) Soyut'un bir alt kademesidir. II. Dünya Savaşı sonrası akımlarından birisidir. Art Informel sanatçıları geometrik soyutlamadan kopuşun yanında sezgisel ve doğaçlamacı bir karakteri vurgular. Akımın yaygınlık kazanmasında Alman Wols ve İspanyol Antoni Tápie etkili olmuştur. Daha sonraları Hans Hartung'un güçlü fırça darbeleri,

Henri Michaux'un kaligrafik ve rastlantısal soyutlamaları, Jean Paul Riopelle'nin spatula ile uyguladığı kalın boya tabakaları, Pierre Soulages'ın koyu renkli boya şeritleri ve Georges Mathieu'nun üst üste uyguladığı çizgi lekeleriyle bilinen akım, Amerikan Soyut-Dışavurumculuğunu andırır.

Ülkemizde bu akım Taşizm olarak da bilinir. Taşizm sözcüğü ise Fransız sanat eleştirmeni Charles Estienne tarafından, 1950'li yıllarda etkinlik gösteren ve soyut dışavurumculuğun karşılığı olan, rengin leke ve damlalar halinde uygulandığı soyut resim anlayışını nitelendirmek için kullanılmıştır. (Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, 1997: 1750)

5.1. Alberto Burri:

12 Mart 1915'te İtalya'nın Citta di Castello kentinde dünyaya gelmiştir ve II. Dünya Savaşı sırasında Mussolini'nin ordusunda doktor olarak hizmet etmeden önce tıp eğitimi almıştır. Tunus'ta ele geçirilen Burri, Teksas'taki Camp Howze'de savaş esiri olarak tutulduğu dönemde atılmış çuval bezleri üzerine resim yapmaya başlamıştır. 1946'da serbest bırakıldıktan sonra, sanat pratiğinin soyutlamaya dönüştüğü Roma'ya taşınmıştır. (URL-7, 2018) Doktorluğu bırakıp ressam olmaya karar verdikten sonra ilk sergisini 1948'de açan Burri 20.yy İtalyan sanatının en ünlü soyut ressamıdır. Burri'nin 1949-51 arasında yaptığı Katran dizisini, 1952 tarihli Çuvallar, 1956 tarihli Yanıklar, 1957 tarihli Tahtalar, Demirler ve Plastikler dizileri izlemiştir. Sanatçı bu yapıtlarında yanma, kir ve yıpranma olgusuna yer vermiş; artık, çöp vb atılmış nesnelere anlatım olanaklarından yararlanarak (Babacan, 1997: 304) Serbest Biçimli Sanat'ın yanında Yoksul Sanat türünde de eserler üretmiştir. 15 Şubat 1995'te Fransa'da Nice'de vefat etmiştir.

5.2. Antoni Tápíe:

13 Aralık 1923'te İspanya'nın Barselona kentinde doğmuş ve gençliğinde birçok hastalık geçirmiştir. Barselona Üniversitesi'nde hukuk eğitimi alan Tápíe, 1942'de sanatoryumda kaldığı iki yıllık süre içinde Van Gogh ve Picasso'nun resimlerinin kopyalarını yaparak resim öğrenmiştir. Antoni Tápíe'nin resimleri çok keskin sınırlamalar içinde biçimlenemez. Her resminde içten gelen bir fırça darbesinin ve iç dünyasını anlatan lekelerin egemen olduğu, yalnız öğelerin farklılaştığı bir tavır görülür. (Erzen, 1997: 1735) Tápíes 6 Şubat 2012'de Barselona, İspanya'da vefat etmiştir.

5.3. Emilio Vedova:

Emilio Vedova, 9 Ağustos 1919'da Venedik'te doğmuştur. Kendi kendini yetiştiren bir sanatçı olarak, 1942 yılında Renato Birolli, Renato Guttuso, Ennio Morlotti ve Umberto Vittorini'yi de içeren Milan'lı Faşizm karşıtı sanatçı derneği Corrente'ye (1938-43) katılmıştır. 1943'ten 1945'e kadar Vedova direnişine katıldı. 1946'da Milano'da "Oltre Guernica" (Guernica'nın Ötesinde) manifestosuyla Morlotti ile işbirliği yapmış ve Venedik'teki Fronte Nuovo delle Arti'nin (Yeni sanat cephesi, 1946-50) kurucu üyeleri arasında yer almıştır. Bu dönemde yaptığı resimler geometrik (siyah geometriler) olarak tanımlanmıştır. (URL-8, 2018) İtalya'da Serbest Biçimli Sanat'ın en önemli temsilcilerindendir. Eserlerinde Fütürizm ve Picasso etkileri görülür. Vedova, 25 Ekim 2006'da Venedik'te ölünceye kadar resim ve baskiresim çalışmalarını aktif olarak sürdürmeye devam etmiştir.

5.4. Ernst Wilhelm Nay:

Almanya'nın Berlin kentinde 1 Haziran 1911'de doğmuştur. Nazi rejimi çalışmalarını Dejenere sanat olarak gösterene kadar, hatta eser üretmesini engelleyene kadar, Almanya'da başarılı bir şekilde kariyerini sürdürmüştür. Art Informel hareketi içerisinde İkinci Dünya Savaşı sonrası sanatçıları arasında en bilinen Alman ressamıdır. Sadece soyutlama içinde çalışmasına rağmen, Nay'un tekstil benzeri desenleri ve farklı renkleri kullanması, Ernst

Ludwig Kirchner ve Henri Matisse gibi temsili ressamın etkisini göstermektedir. Ernst Wilhelm Nay, 8 Nisan 1968'de Köln, Almanya'da vefat etmiştir.

5.5. Jean-Michel Atlan:

Fransız Ressam Jean Michel Atlan, 1913'te Cezayir'in Constantine şehrinde doğmuştur. Yahudi bir aileye mensup olan sanatçı 1930 – 1934 yılları arasında Paris Sorbonne Üniversitesinde Felsefe eğitimi almıştır. Fransa'nın Almanya tarafından işgali nedeniyle eğitim hakkını kaybeden sanatçı Montparnasse civarında yokluk içinde yaşamıştır. 1942'de tutuklanan ve bir ruh hastalıkları kliniğinde tecride mahkûm edilen Atlan, bu süreçte resme ilgi duymaya başlamıştır. (URL-9, 2018)

Fransa'nın işgalden kurtulmasıyla 1944 yılında 'Le Sang Profond' isimli şiir kitabını yayınlamıştır. Resim çalışmalarını, Galerie Charpentier'de düzenlenen Ecole de Paris sergisinde sunmuş, 1956'da Galerie Bing'de düzenlenen sergisiyle övgü toplamıştır. Sanatçı 1960 yılında kanser nedeniyle hayatını kaybetmiştir. (URL-10, 2018)

5.6. Jean-Paul Riopelle:

7 Ekim 1923'te Kanada'nın Montreal kentinde doğan Riopelle, erken yaşta resim eğitimi almış, daha sonra Mobilya Okulu'nda eğitim görmüştür. İlk önceleri Gerçeküstücü eğilim gösteren sanatçı Pollock'tan etkilenecek Serbest Biçimli Sanat akımı tarzında resimler yapmaya başlamıştır.. Belli biçimlere bağlı olmayan soyut resimlerin doğallığıyla, güçlü fırça vuruşlarının oluşturduğu renk ve doku arasında bir bağlantı kurmaya çalışan sanatçı eserlerinde yoğun renk ilişkilerine de yer vermiştir. Kullanılan parlak renkler, yüzeye mekanik bir katılık getirmiştir. Amerikalı ressam Joan Mitchell ile 15 yıl romantik bir ilişki yaşayan sanatçı 12 Mart 2002'de Île-aux-Grues, Kanada'da vefat etmiştir.

5.7. Jean René Bazaine:

Jean René Bazaine, 1904'te Paris'te doğmuştur. Çocukluğundan beri heykele yatkın olan sanatçı Ecole des Beaux-Arts'ta heykel okumuş ancak 1924'te resim eğitimi almak için Julian Akademisi'ne geçmiştir. İlk kişisel sergisini 1931 yılında Salon d'Automne'da açan Bazaine bu sergiden sonra Bonnard tarafından takdir görmüş ve cesaretlendirilmiştir. (URL-11, 2018) Dini sanat ile ilgilenen Bazaine, kiliseler için vitraylar, seramik duvarlar yapmıştır. 1948-51 yılları arasında uluslararası üne kavuşmuştur. Taşizm'in güzel örneklerini vermiş olan Bazaine 1975 yılında Paris, Fransa'da vefat etmiştir.

5.8. K.R.H. Sonderborg:

5 Nisan 1923'te Danimarka'nın Als adasında doğmuştur. II. Dünya Savaşı sırasında gestapo tarafından tutuklanan Sonderborg, savaş sonrası Avrupa sanatında önemli bir rol oynamış ve Serbest Biçimli Sanatın önemli savunucuları arasında yer almıştır. Sonderborg, ilk önceleri mekanik yapıların bir kısmını boyayarak tuvale yerleştirmeye başlamıştır. Sonraları spontan jestler kullanara caz ritimlerinden ilhamla titreşen çizgilere yer vermiştir. 1968'li yıllarda Beuys ile birlikte Düsseldorf Sanat Akademisinde öğretmenlik yapan Sonderborg'un eserleri birçok koleksiyonda yer almıştır. Sanatçı 18 Şubat 2008 yılında Hamburg, Almanya'da vefat etmiştir.

5.9. Karl Otto Götz:

Almanya'nın Aachen kentinde 22 Şubat 1914'de doğmuştur. Serbest Biçimli Sanat akımı tekniğinde resimler yapmıştır. Sanatçı büyük ölçekli kompozisyonlar kurarak 20. yüzyıl Alman çağdaş sanatının ilerlemesine vesile olmuştur. Sigmar Polke ve Gerhard Richter gibi sanatçıları etkilemiştir. İlk kişisel sergisini 1947 yılında açan sanatçı Düsseldorf Sanat

Akademisinde öğretmenlik yapmış ve birçok sanatçının yetişmesini sağlamıştır. 19 Ağustos 2017 yılında 103 yaşında Niederbreitbach, Almanya'da vefat etmiştir.

5.10. Pierre Soulages:

24 Aralık 1919'da Fransa'nın Rodez kentinde doğmuştur. II. Dünya Savaşı sonrası Yeni Paris Okulu'nun en özgün sanatçılarından biri olarak kabul edilen Pierre Soulages, kısa bir süre sonra Montpellier Sanat Okulunda eğitim gördükten sonra savaşa katılmıştır. Serbest Biçimli Sanat içinde gösterilir. Büyük boyutlu tuvaler kullanarak geniş siyah çizgilerle kaligrafik resimler yapmıştır. 2001 yılında St. Petersburg'daki Hermitage Müzesi'nde sergilenen ilk çağdaş sanatçı olmuştur. Fransa'nın Sète kentinde yaşamaktadır. Sanatçı, 2014 yılında memleketinde kendi adına açılan Musée Soulages'e 500 eser bağışlamıştır.

5.10.1. Eserin Çözümlemesi:

Pierre Soulages'ın bu eseri tuval üzerine yağlıboya. Boyutları 195 x 130 cm, Solomon R. Guggenheim Museum koleksiyonunda bulunmaktadır. 1953 yılında yapılmıştır. Işıltılı açık zeminle siyah imgelerin çatışmasından doğan bir gerilimin söz konusu olduğu büyük boyutlu tuvallerdeki açık renk zemin üstüne siyah, geniş çizgiler kaligrafiyi çağrıştırır. Ancak bunlar kaligrafik imgelerden çok serbest biçimli bir anlatım ürünü olan işaretlerdir. (Gökdoğan, 2002: 29)

Resim 5. Pierre Soulages, Resim, 195 x 130 cm., Tuval üzerine yağlıboya, 1953, Solomon R. Guggenheim Museum, New York

6. KOBRA (Cobra):

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, Paris'te Hollandalı Deneysel Grup ile Belçikalı Genç Beloica Resmi üyelerinin birleşmesiyle Pierre Alechinsky, Karel Appel, Corneille, Asger Jorn öncülüğünde kurulmuştur. Grup adını kurucularının geldiği ülkelerin başkentlerinin harflerinden almıştır. Kopenhag (Copenhagen), Brüksel ve Amsterdam şehirlerinin ilk harfleri ve kobra yılanından gelmektedir. (Rona, 1997: 1029) Ancak Kobra, sadece bu şehirde yaşayan sanatçılarla sınırlı değildir; sekiz ülkeden yaklaşık elli sanatçıdan oluşmuştur. 1948 ve 1951 yılları arasında etkinlik göstermiştir. Bütün avangart akımlarda olduğu gibi Kobra için de geleceğin kurulması, ancak geçmişin reddedilmesiyle mümkündür. Kobra ve Dada arasında yakın benzerlikler vardır. Dada, Kobra'dan otuz yıl kadar önce Birinci Dünya Savaşı'ndan

hemen sonra ortaya çıkmıştır. Her iki hareket de savaş sonrasında kültürel değerlerine kuşkuyla bakmış ve onları sorgulamaya başlamış; bütün sanat biçimleriyle (edebiyat, müzik, sinema, fotoğraf vb.) kaynaşmış; felsefe, psikoloji ve politikayla ilişki kurmuştur. Bu anlamda her iki akım da sürrealizmle çok benzerdir. (Keser, 2009: 73-74) Kobra'nın sanatçıları Amerika'daki Hareket Resmi gibi el ve kol hareketleri ile ilintilidir. Bilinci reddeder, sadece doğaçlama hareketler ile oluşan resimlerdir. Bunun sebebi Batı kültürünün bulandırdığı yaratıcılık kaynaklarından kurtulmak isteyip; Doğu hat sanatı, efsaneler, folklor, çocuklar ve akıl hastalarının sanatlarıyla yakından ilgilenmiş olmalarıdır.

6.1. Asgern Jorn:

3 Mart 1914'te Vejrum, Danimarka'da doğan Asger Oluf Jørgensen, 1936'da Paris'e gitmiş ve burada Fernand Léger'in özel sanat okuluna kaydolmuştur. Sonrasında Danimarka'ya dönerek, eğitimini Kopenhag'daki Danimarka Kraliyet Güzel Sanatlar Akademisi'nde tamamlamıştır. Karel Appel ile birlikte Kobra grubunun kurucuları arasında yer alır. Jorn, sayısız soyutlama ve canavar formlarını, bitpazarlarından topladığı geleneksel manzara resimlerinin üstüne yapmıştır. (URL-12, 2018) Yaratıcı düşünceyi beklenmedik, bilinmeyen, tesadüfî, düzensiz, saçma ve imkânsız olarak tanımlayan Jorn, 1 Mayıs 1973 yılında Danimarka'nın Aarhus kentinde ölene kadar resim yapmaya devam etmiştir.

6.2. Corneille:

Hollandalı bir ailenin çocuğu olan Corneille, 3 Temmuz 1922 yılında Belçika'nın Liège kentinde doğmuştur. Asıl adı Guillaume Cornelis van Beverloo'dur. Amsterdam Rijksakademie'den mezun olduktan sonra kendi kendini yetiştirmiş bir ressam olarak kabul edilmektedir. Akademi'den arkadaşları Appel, Alechinsky ve Jorn ile 1948 yılında Kobra Grubunun kurucuları arasında yer almıştır.

Corneille, 1950'lerin başlarında muhafazakâr Hollanda sanat camiasında kendine iyi bir yer edinmiştir. Kuşları, kedileri, kadınları, manzaraları, mitolojik ve çoğunlukla çocuksu hareketlerle düzenleyen sanatçı modern sanatı kabul edilir kılmıştır. (URL-13, 2018) Pablo Picasso, Paul Klee ve Vincent van Gogh'dan etkilenmiştir. 5 Eylül 2010 yılında Paris, Fransa'da vefat etmiştir.

6.3. Karel Appel:

Karel Appel, 25 Nisan 1921'de Amsterdam'da doğmuştur. 1940'dan 1943'e kadar Amsterdam'daki Rijksakademie van Beeldende Kunsten'de eğitim görmüştür. 1946'da ilk kişisel sergisini Hollanda'nın Groningen şehrinde Het Beerenhuis'de açan Appel, Amsterdam Stedelijk Müzesi'nde Jonge Schilders (Genç ressamlar)'a katılmıştır. Bu süre zarfında, önce Pablo Picasso ve Henri Matisse sonra Jean Dubuffet'den etkilenmiştir. (URL-14, 2018) 1948'de Hollandalı bir grup sanatçıyla birlikte Deneysel Grup'u kurmuş ve 1949'dan başlayarak bu grubun açtığı sergilere katılmıştır. Reflex adıyla yayımladıkları dergide ise soyut sanatın ilkelerini savunmuştur. Bu dönemde çoğu kez doğrudan doğruya tüpten tuvale sığıdığı yoğun boya katmanlarıyla kompozisyonlar yaratan sanatçının tabloları, kullandığı canlı renkler ve ilkel biçimlerle Kuzey Dışavurumculuğu'nun coşkulu, huzursuz niteliğini yansıtır. 1950'den sonra Paris'e yerleşerek uluslararası bir üne kavuşan ressam, 1953 Sao Paulo Bienali'ne katılmış, 1954'te de Venedik Bienali'nde UNESCO Ödülü'nü almıştır. Sanat yaşamının ileri dönemlerinde daha yalın ve iki boyutlu kompozisyonlar yaratmakla birlikte, resimlerindeki soyut imgeler, bir yandan dehşet, bir yandan da çocuksu bir saflık izlenimi veren masklar, hayvan ve doğadışı yaratıklardan esinti taşımaktadır. (Babacan, 1997: 118) Karel Appel, 3 Mayıs 2006 yılında Zürih'te vefat etmiştir.

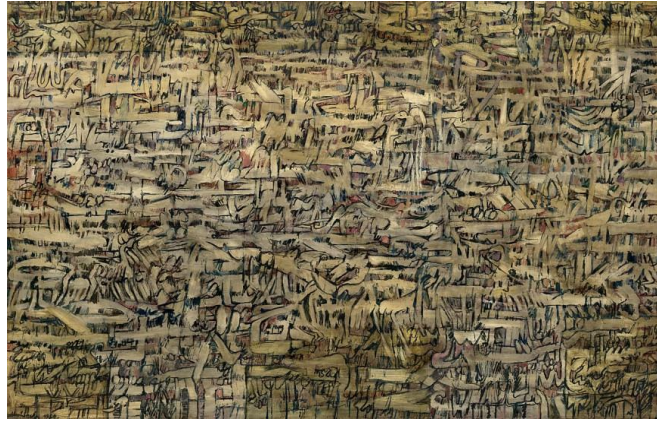
6.4. Pierre Alechinsky:

19 Ekim 1927'de Brüksel'de doğan Pierre Alechinsky, grafik teknikleri, halk sanatı ve ortaçağ kitap illüstrasyonları üzerine yoğunlaşmıştır. 1948 yılında Brüksel'de Ulusal Mimarlık ve Dekoratif Sanatlar Yüksekokulu'nda sanat eğitimi alan Alechinsky ilk kişisel sergisini 1947 yılında Brüksel'deki Galerie Lou Cosyn'de açmıştır. Kobra Grubu'nun kurucuları arasında yer almıştır. Japon kaligrafisi, Halk sanatı ve çocuk sanatından esinlenen çalışmalarında cesur ve etkileyici kompozisyonlar bulunur. Sanatçı çalışmalarına Paris'teki atölyesinde devam etmektedir.

6.4.1. Eserin Çözülmesi:

Pierre Alechinsky'nin bu eseri tuval üzerine yağlıboya. Boyutları 151,1 x 238,4 cm. 1954 yılında yapılan eser, Solomon R. Guggenheim Museum koleksiyonunda bulunmaktadır. Alechinsky'nin eserlerinde genellikle somut ve soyut birleşir. Bu durum, bu eserde de görülmektedir. Tuval ortasında bir kadın figürü bulunmaktadır, tuvalin arka planına doğru ise figür kaybolmaktadır. Ortaya çıkan şekilde ve arka planda, yoğun bir şekilde beyaz ile renklendirilmiş mavi çizgilerden oluşan bir resim bulunmaktadır. Resimde eski resimlerini karakterize eden allover deseninin izleri vardır. Bu eserde aynı zamanda 1955 yılında Japonya'ya yaptığı yolculuklarda gözlemediği Japon kaligrafisinin etkileri de görülmektedir.

Resim 6. Pierre Alechinsky, Ant Tepesi, 151,1 x 238,4 cm., T.ü.y.b., 1954, Solomon R. Guggenheim Müzesi, New York.

7. SERT KENAR (Hard Edge):

Sert Kenar akımı resminde ana konu renktir. Resimler adeta saf renkten ibarettir. Bu akıma göre rengin bittiği yerde resim bitmiş demektir. Geometrik Soyutlama içinde tanımlanabilir. 1950-1960 yılları arasında etkin olmuştur.

“Sert-Kenar” adını ilk kez 1959'da Claremont'ta açılacak bir sergi için California'lı eleştirmen Jules Langsner önermiş, ama sergi "4 Soyut Klasikçi" adı altında açılmıştır. Bu terim ise giderek yüzey düzgünlüğü, renk canlılığı, biçim yalınlığı taşıyan resim türleri için kullanılmış; biçim ve renk alanlarının sınırlarıyla oluşan keskin çizgiyi vurgulamıştır. Özellikle ABD'de yayılan bu soyutlamada yüzey düzgün ve dokusuzdur. Az sayıdaki biçim ise tüm yüzey boyunca uzanmasa da onu parçalara böler. Her ne kadar Sert-Kenar resimleri, 1920 ve 30'larda Avrupa'da yaygınlaşan Geometrik-Soyutlama'yla bir benzerlik gösterse de onun yanında çok yalın, tüme varan, çarpıcı bir görünüme sahiptir. (Erzen, 1997: 1646)

Sert-Kenar akımı içerisinde yer alan sanatçılar; Frank Stella, Kenneth Noland, Ellsworth Kelly ve Lorser Feitelson gibi sanatçılardır.

7.1. Ellsworth Kelly:

31 Mayıs 1923 yılında Newburgs, New York'ta doğmuştur. 1945'te Boston Güzel Sanatlar Müzesi Okulu'nda başladığı sanat eğitimini 1948'de gittiği Paris'te Güzel Sanatlar Yüksekokulu'nda tamamlamıştır. Meslek yaşamının başlarında figüratif nitelikli yapıtlar üreten Kelly'nin Soyut Sanat'a yönelişi Paris'te gezdiği bir sergi sırasında gözüne çarpan pencere ve kemer aralıklarından esinlenmesiyle başlamıştır. (Erzen, 1997: 979) Ellsworth Kelly, savaş sonrası sanat dünyasında çok etkili bir güç olmuştur. İlk olarak 1950'lerde parlak, çok panelli ve büyük ölçüde tek renkli tuvaleriyle dikkatleri çekmiştir. Biçim ve renk arasındaki dinamik ilişkilere odaklanmayı sürdüren Kelly, düzensiz şekilli tuvaler yaratan ilk sanatçılardan biridir. Daha sonraki tabakalı kabartma rölyefleri, düz heykelleri ve gökkuşağını çağrıştıran resimleriyle, izleyicilerin boşluk kavramını daha da zorlamıştır. Herhangi bir sanatsal harekete bağlı kalmamakla birlikte, Minimalizm, Sert kenarlı resim, Renk Alanı ve Pop Sanatı'nı etkileyen Kelly, (URL-15, 2018) 27 Aralık 2015 yılında Spencertown, New York'ta vefat etmiştir.

7.2. Kenneth Noland:

10 Nisan 1924'te Asheville, Kuzey Carolina'da doğmuştur. Birçok Amerikan Avangard sanatçısını yetiştiren Black Mountain College'da eğitim görmüştür. 1948-49 yılları arasında da Paris'te Zadkine Heykel Okulu'na devam etmiştir. Daha sonraki yıllarda ABD'deki çeşitli okullarda öğretmenlik yapmış olan Noland soyut ve minimal sanatın yaygınlaşmasında, kavramsal sanatın gelişiminde önemli rol oynamıştır. (Erzen, 1997: 1352) Noland, hedef tahtasını andıran resimler, zikzaklar ve çizgiler dâhil olmak üzere basitleştirilmiş soyut formlara dayalı bir stil geliştirmiştir. Noland'ın resimleri çarpıcı biçimde Sert Kenar ile Minimalist renkli kompozisyonlar ile karakterize edilir. Bu bağlamda, Noland'ın sanatı, çağdaş soyutçuları etkilemiştir. 5 Ocak 2010 yılında Port Clyde, Maine'de vefat etmiştir.

7.3. Lorser Fietelson:

1898 yılında Savannah, Georgia'da dünyaya gelmiştir. 1927 yılında New York ve Paris'te yaşarken kabul ettiği modernist fikirleri beraberinde Los Angeles'e getirdi. Sanat topluluğunda bir lider ve öğretmen olarak son derece etkili olan Fietelson, Pasadena'daki son derece etkili Chouinard Sanat Enstitüsü ve Art Center Tasarım Koleji'nde öğretmenlik yaptı. Bugün o kurum Fietelson sayesinde Los Angeles'ta önemli bir sanat merkezi hâline gelmiştir. 1940'tan 1960'a kadar Fietelson, soyut formları keşfetmeye çalışmıştır ve bu doğrultuda sanatı figürden geometrik olana doğru evrilmiştir. Soyut Klasizm veya Sert Kenar resmi olarak bilinen resmi, geleneksel klasizm ile ilgili derin mekân ve biçim duygusunu koruyan eşsiz görüntüler sunmuştur. 1960'lı yılların ortalarından itibaren Minimalizm'e kayarak, arka plandaki renge göre ayarlanmış çizgilerden oluşan şık tablolar yaratmıştır. 1978 yılında Los Angeles, Kaliforniya'da vefat etmiştir.

7.4. Frank Stella:

12 Mayıs 1936 yılında Malden, Massachusetts'de doğan Stella, Princeton Üniversitesi'nde Tarih Bölümü'nde okurken bir taraftan da sanat dersleri almaya devam etmiştir. New York'taki sanat gezilerinde Jackson Pollock ve Franz Kline ile tanışmıştır. Monokromatik bir palet anlayışı ile birlikte düz bir boya uygulamasına geçmiştir. Böylelikle Soyut-Dışavurumcu anlayıştan kopmaya başlamıştır.

Stella, siyah resimleriyle Alüminyum Resim Sergisi (1960) ve Bakır Resim Sergisi (1960-61) açmıştır. Kendi oluşturduğu geometrik şekilli tuvaler ile geleneksel dikdörtgen biçime meydan okumuştur. İlk retrospektif sergisini 1970 yılında New York Modern Sanatlar Müzesi'nde açan Stella, retrospektif sergisi açan en genç ressamdır. İkinci retrospektif sergisini de yine New York Modern Sanatlar Müzesi'nde on yedi yıl sonra açmıştır.

1980'lerden sonra üç boyutlu resimler yapmaya başlayan Stella, parlak ve canlı renkler kullanmaya başlamıştır. Kendisini Minimalist olarak görmemesine rağmen Minimal Sanatı etkilemiş bir sanatçıdır.

7.4.1. Eserin Çözülmesi:

Frank Stella'nın Harran II adlı bu eseri tuval üzerine polimer ve flüoresan polimer boyadır. Boyutları 304,8 x 609,6 cm. Eser 1967 yılında yapılmıştır. Solomon R. Guggenheim Müzesi koleksiyonuna Bay Irving Blum'un hediyesi olarak 1982 yılında katılmıştır. Eser ismini Anadolu'nun antik şehri Harran'dan almıştır.

Harran adı 4000 yıldan beri değişmeden günümüze kadar gelmiştir. Sümerce ve Akatça "Seyahat-Kervan" anlamına gelen "Haranu"dan gelmektedir. Bazı kaynaklar bu kelimenin "keşişen yollar" veya "şiddetli sıcak" anlamına geldiğini de kaydetmektedirler. (URL-16, 2018) Bu seri de tıpkı Harran'ın ismi gibi büyük birleşimlerin keşişen yollarını andırır. Lirik motifleri olan dekoratif desenler bulunmaktadır. Geleneksel dikdörtgen biçime meydan okuyan bir resimdir.

Resim 7. Frank Stella, Harran II, 304,8 x 609,6 cm. T.ü. polimer ve flüoresan polimer boya, 1967, Solomon R. Guggenheim Müzesi, New York, Bay Irving Blum'un Hediyesi 1982.

8. SOYUT İZLENİMCİLİK (Abstract Impressionism):

Soyut İzlenimcilik, sanatçıların, objektif temsillere ihtiyaç duymadan renklerin kullanımıyla kendilerini ifade ettikleri soyut resim sanatıdır. Soyut İzlenimcilik terimi ilk kez Robert Coates tarafından 1946 yılında yeni sanat eserleri hakkındaki eleştirilerinden birinde kullanılmıştır. Fakat etki alanı daha sonraki yıllara rastlar. Soyut İzlenimcilik'te boya, yoğun bir duygu ve enerjiyle uygulanır. Fırça darbeleri geniş ve cesurdur, şiddetli biçimde uygulanabilir. Sanatçıları; Nicolas de Staël, Joan Mitchell, Milton Resnick ve Richard Pousette-Dart gibi sanatçılarıdır.

8.1. Nicholas de Staël:

5 Ocak 1914 yılında St. Petersburg, Rusya'da doğmuştur. Eğitimini Brüksel Kraliyet Güzel Sanatlar Akademisi'nde tamamlamış ve yaşamının çoğunu Fransa'da geçirmiştir. Genellikle spatula kullanarak kalın boya tabakaları ile oluşturduğu soyutlanmış peyzajlarıyla tanınır. Resimleri, New York ve Paris gibi sanat ortamlarında yüksek talep görmesine rağmen De Staël yaşamı boyunca depresyondan kurtulamamıştır. 16 Aralık 1955 yılında Fransa Antibes'de bulunan atölyesinin penceresinden atlayarak intihar etmiştir.

8.2. Joan Mitchell:

12 Şubat 1925 yılında Chicago, Illinois’de doğmuştur. Chicago Sanat Enstitüsü’nden mezun olduktan sonra Edward L. Ryerson Seyahat Bursu ile ödüllendirilmiştir. Wassily Kandinsky, Henri Matisse ve Paul Cézanne’ın geç dönem çalışmalarından etkilenmiştir. Amerika Birleşik Devletleri’ndeki erkek egemen sanat sahnesinde büyük başarı kazanmıştır. Yine erkekler tarafından temsil edilen New York’taki Soyut Dışavurumculuk ekolünün rekabetçi mücadelesine dâhil olmuştur. Kronolojik olarak Jackson Pollock’tan sonraki dönemde çalışmış ve “ikinci nesil” soyut dışavurumcu olarak anılmıştır. (Barret: 2015: 116) Sonraları Mitchell’in resimleri Soyut İzlenimcilik içerisinde de değerlendirilmiştir. Uzun süre New York - Paris arasında gidip gelen sanatçı 1959 yılında kalıcı olarak Fransa’ya taşınmıştır. Bu cesur adım onu New York’ta gelişmekte olan sanat dünyasından uzaklaştırmıştır. Paris’te ise Jean-Paul Riopelle de dâhil olmak üzere birçok farklı sanatçıyla tanışma imkânı bulmuştur. Başarılı bir Kanadalı sanatçı olan Riopelle ile birlikte yaşamıştır. İkisinin birlikteliği 1979 yılına kadar sürmüştür. Hayatının sonuna kadar soyut resim yapmaya devam eden sanatçı 30 Ekim 1992’de Vetheuil, Fransa’da vefat etmiştir.

8.2.1. Eserin Çözümlemesi:

Joan Mitchell’in Barnes Hole’a Yüzmeye Gitti Ancak Çok Üşüdü adlı bu eseri tuval üzerine yağlıboyadır. Boyutları 216.535 x 198.755 cm. Eser 1957 yılında yapılmıştır. Mitchell, köpeği George ile kumsala gittikleri bir yaz gününün anısını resmine aktarır. Resmi yaptığı sırada Sandler ile gerçekleştirdiği röportaj boyunca Mitchell manzaralarını yanında taşıdığını söyler, Sandler da onun yorumunu Baudelaire’in “Açık bir pencereden sokağa bakan biri hiçbir zaman kapalı bir pencereden dışarı bakan birisi kadar çok şey görmez,” sözleriyle ilişkilendirir. Mitchell’in eseri soyut ve taraflıdır, ancak bir kumsala, bir köpeğe, anılarına ve duygularına gönderme yapar. Resminde ifade ettiği duygular gerçek dünyaya aittir ve çok güçlüdür. Sandler’a göre Mitchell “hem hatırladığı manzarayı hem de gerçekte içinde olduğu duygu hâlini yeniden yaratmaya kalkışır (...) Sanatçının kendi köprüsü, gölü ya da kumsalı çelişkileri ve belirsizlikleri aktarmak suretiyle sınırlı olanın (görülebilenin) ötesine geçmek ve sınırsız olanın bir kısmına katılmak zorundadır.” Mitchell, “Resim çalışmalı ama aynı zamanda resmin çalışmasından daha fazlasını söylemelidir,” der. (Sandler, 1957: 45) (Barret: 2015: 133)

Resim 8. Joan Mitchell, George Went Swimming at Barnes Hole, but It Got Too Cold, (216.535 x 198.755 cm. T.ü.y.b. 1957.)

9. SONUÇ

Görüldüğü üzere 1940-1950 yılları arasında New York'ta ortaya çıkan Soyut Dışavurumcu resim anlayışının, ortaya çıkışıyla ilgili farklı görüşler öne sürülmesine rağmen, uluslararası sanat ortamına yeni bir soluk getirdiğini ve sanatçılara kendilerini özgürce ifade etme olanağı sunduğunu kabul etmek gerekir. Öncülüğünü Jackson Pollock, Mark Rothko, William Baziotos ve Willem De Kooning'in yaptığı Soyut Dışavurumcu akımın öne çıkan diğer isimleri arasında Lousie Bourgeois, James Brooks, Alberto Burri, Jack Bush, Elaine Fried de Kooning, Jean Dubuffet, Sam Fancis, H. Frankenthaler, Arshile Gorky, Adolph Gottlieb, Philip Guston, Grace Hartigan, Al Held, Hans Hofmann, Franz Kline, Norman Lewis, Morris Louis, Robert Motherwell, Louise Nevelson, Barnet Newman, Kenneth Noland, Jules Olitsky, Conrad Marca-Relli, William Ronald, William Scort, Aaron Siskind, David Smith, Hedda Sterne, Clyfford Still, Bradley Walker Tomlin ve Esteban Vicente gösterilir. Bu isimlerin kendine özgü üslupları ve kullandıkları plastik dildeki farklılıklar nedeniyle Hareket Resmi, Renk Alanı Resmi, Lirik Soyutlama, Serbest Biçimli Sanat, Kobra, Sert Kenar ve Soyut Empresyonizm gibi başlıklar altında ele alınsa da Soyut Dışavurumculuk görsel gerçekliğin temsilini değil de onun etkisini elde etmek için form, renk, çizgi, ton ve doku unsurlarını özel biçimde kullanmaya dayanır. Bu nedenle sanatçıyı merkeze alır.

Özetle, sözü edilen akımların ortak noktası, sanatçıyı merkeze alarak ona kendini modern sanatı kısıtlayabilecek tüm geleneklerden bağımsız bir biçimde ifade etme olanağı sunarken aynı zamanda yaratma işlemi ve sürecinin de resmin konusuna dâhil olmasına olanak sağlamasıdır.

KAYNAKLAR:

- BABACAN, İ., 1997, “Alberto Burri”, Eczacıbaşı Ansiklopedisi 1, YEM Yayın, İstanbul.
- BABACAN, İ., 1997, “Alfred Manessier”, Eczacıbaşı Ansiklopedisi 2, YEM Yayın, İstanbul.
- BABACAN, İ., 1997, “Jean Fautrier”, Eczacıbaşı Ansiklopedisi 1, YEM Yayın, İstanbul.
- BABACAN, İ., 1997, “Karel Appel”, Eczacıbaşı Ansiklopedisi 1, YEM Yayın, İstanbul
- BARRET, T., 2015, Neden Bu Sanat? Çağdaş Sanatta Estetik ve Eleştiri, Hayalperest Yayınevi, Çev.: Esra Ermert, İstanbul
- BONFAND, A., 2015, Soyut Sanat, Dost Kitabevi, Çev: Işık Ergüden, Ankara
- EATON, M., Basic Issues in Aesthetics,
- ERZEN, J.N., 1997, “Adolph Gottlieb”, Eczacıbaşı Ansiklopedisi 2, YEM Yayın, İstanbul.
- ERZEN, J.N., 1997, “Antoni Tàpies”, Eczacıbaşı Ansiklopedisi 3, YEM Yayın, İstanbul.
- ERZEN, J.N., 1997, “Ellsworth Kelly”, Eczacıbaşı Ansiklopedisi 2, YEM Yayın, İstanbul.
- ERZEN, J.N., 1997, “Jack Tworkow”, Eczacıbaşı Ansiklopedisi 3, YEM Yayın, İstanbul.
- ERZEN, J.N., 1997, “Kenneth Noland”, Eczacıbaşı Ansiklopedisi 2, YEM Yayın, İstanbul.
- ERZEN, J.N., 1997, “Mark Rothko”, Eczacıbaşı Ansiklopedisi 3, YEM Yayın, İstanbul.
- ERZEN, J.N., 1997, “Sert-Kenar”, Eczacıbaşı Ansiklopedisi 3, YEM Yayın, İstanbul.
- ERZEN, J.N., 1997, “William Baziotis”, Eczacıbaşı Ansiklopedisi 1, YEM Yayın, İstanbul.
- GÖKDUMAN, D., 2002, Soyutlama ve Kaligrafi, İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- KESER, N., 2009, Sanat Sözlüğü, Ütopya Yayınları, 2. Bs., Ankara.
- RONA, Z., 1997, “Kobra”, Eczacıbaşı Ansiklopedisi 2, YEM Yayın, İstanbul
- RONA, Z., 1997, “Soyut-Dışavurumculuk”, Eczacıbaşı Ansiklopedisi 3, YEM Yayın, İstanbul.
- SANAT KİTABI, 2017, Alfa Yayınları, Çev: Ahmet Fethi, İstanbul.
- SANDLER, Irving, 1957, “Mitchell Paints a Picture,” ARTnews, October.
- “TAŞİZM”, 1997, Eczacıbaşı Ansiklopedisi 3, YEM Yayın, İstanbul.
- TÜKEL, U., 1997, “Henri Michaux”, Eczacıbaşı Ansiklopedisi 2, YEM Yayın, İstanbul.
- URL-1, <https://www.theartstory.org/artist-still-clyfford.htm> (24.08.2018, Saat: 02:25)
- URL-2, <http://www.artnet.com/artists/georges-mathieu/> (21.08.2018 Saat: 19:12)
- URL-3, <http://www.artnet.com/artists/henri-michaux/> (21.08.2018, Saat: 21:17)
- URL-4, <http://www.kimkimdir.gen.tr/kimkimdir.php?id=2987> (21.08.2018 Saat: 18:50)
- URL-5, <http://www.kimkimdir.gen.tr/kimkimdir.php?id=2987> (21.08.2018 Saat: 18:55)
- URL-6, <http://www.kimkimdir.gen.tr/kimkimdir.php?id=2987> (21.08.2018 Saat: 18:57)
- URL-7, <http://www.artnet.com/artists/alberto-burri/> (24.08.2018, Saat:00:48)
- URL-8, <https://www.guggenheim.org/artwork/artist/Emilio-Vedova> (24.08.2018, Saat: 01:35)
- URL-9, <https://www.istanbulsanatevi.com/sanatecilar/soyadi-a/atlan-jean-michel/jean-michel-atlan-1913-1960/> (24.08.2018, Saat:01:01)

URL-10, <https://www.istanbulsanatevi.com/sanatecilar/soyadi-a/atlan-jean-michel/jean-michel-atlan-1913-1960/> (24.08.2018, Saat:01:01)

URL-11,

http://www.askart.com/artist/Jean_Rene_Bazaine/11009331/Jean_Rene_Bazaine.aspx
(24.08.2018, Saat: 01:23)

URL-12, <http://www.artnet.com/artists/asger-jorn/> (27.08.2018, Saat: 02:38)

URL-13, http://rogallery.com/Corneille/corneille_bio.htm (27.08.2018, Saat: 22:26)

URL-14, <https://www.guggenheim.org/artwork/artist/karel-appel> (27.08.2018, Saat: 02.03)

URL-15, <https://www.theartstory.org/artist-kelly-ellsworth.htm> (28.08.2018, Saat: 12.05)

URL-16, <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,80698/harran-ve-harrandaki-mimari-eserler.html>
(29.08.2018, Saat: 14.05)

ÜSTER, C., Arshile Gorky'yi kim öldürdü? <http://www.edebiyathaber.net/arshile-gorkyyi-kim-oldurdu/> (Erişim Tarihi: 26.08.2018, Saat: 00:36)